

*Володимир Михайлович Коссяк,  
доктор юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри цивільного права та процесу  
юридичного факультету Львівського національного  
університету імені Івана Франка*

## **ОСОБЛИВОСТІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ**

Кодекс України з процедур банкрутства [1] (далі - Кодекс) встановлює порядок визнання неплатоспроможними фізичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність перелічених суб'єктів можливе лише за заявою боржника в таких випадках:

1) розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати;

2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;

3) ухвалено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення;

4) існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності).

Підхід, що ініціатором процедури банкрутства може бути лише боржник не зовсім обґрунтований. Кредиторам в перелічених випадках слід також надати право на відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Крім цього, ухвалення постанови у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення є результатом виконання рішення суду про звернення стягнення на майно відповідача за борговим зобов'язанням. Але це не означає, що після виконання рішення фізична особа не могла набути інше майно у власність.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням сторін у справі про неплатоспроможність чи за своєю ініціативою вжити заходів для забезпечення вимог кредиторів, до яких належать, зокрема:

заборона боржнику укладати правочини (договори);

зобов'язання боржника передати майно, інші цінності на зберігання третім особам;

вчинення або утримання від вчинення певних дій;

заборона боржнику розпоряджатися його нерухомим майном та цінними паперами;

накладення арешту на конкретне майно боржника;

інші заходи для збереження майна боржника;

заборона виїзду боржника за кордон.

Перелічені заходи забезпечення необхідно конкретизувати. Зокрема, це стосується заборони боржнику укладати правочини (договори) та вчиняти або утримуватися від вчинення певних дій. Заборона повинна стосуватися укладення правочинів (договорів) та вчинення або утримання від вчинення інших дій, спрямованих на відчуження майна боржника. Визначене ч. 5 п. 2 ст. 118 Кодексу положення встановлює лише заборону боржника розпоряджатися його нерухомим майном та цінними паперами, не передбачаючи в переліку інших видів майна.

Протягом п'яти років після визнання фізичної особи банкрутом така особа зобов'язана перед укладенням договорів позики, кредитних договорів, договорів поруки чи договорів застави письмово повідомляти про факт своєї неплатоспроможності стороні таких договорів.

Законодавець обмежився переліченими видами договорів, але не врахував, що фізична особа може набувати статусу боржника відповідно до інших договорів, на підставі яких на нього покладається грошове зобов'язання. Тому обов'язок повідомляти про факт своєї неплатоспроможності слід поширити на оплатні договори, відповідно до умов яких на фізичну особу покладається обов'язок сплати грошової суми, за винятком договорів роздрібної купівлі-

продажу та правочинів в сфері побутового призначення, в яких фізична особа набуває статусу споживача робіт, послуг.

Упорядкування провадження у справах про неплатоспроможність фізичних осіб забезпечить охорону та захист прав та інтересів кредиторів і сприятиме становленню ринкового цивільного та господарського обороту.

*Список використаних джерел:*

1. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовт. 2018 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 19. ст. 74.